

بیرون که ابزار سوءاستفاده شود. فرق است بین فیلمی که برای کمک به سرنوشت مردم ساخته می‌شود، با فیلمی که برای گرفتن سرمایه از خارج یا با ارتباطات سفارتخانه‌ای ساخته می‌شود. اگر هدف کمک به مردم باشد، چه اشکالی دارد؟ اما اگر هدف سوءاستفاده باشد، طبیعی است که جلوی گرفته می‌شود. من تقریباً ندیده‌ام کسی صادقانه مسئله‌ای را مطرح کند که در جامعه هست و برخورد درست شود و مردم هم راضی باشند و بعد بگویم نباید ساخته شود. اتفاقاً در همین جشنواره‌ها (حتی درباره جنگ ۲ روزه) فیلم‌هایی داریم که رفته‌اند در دل مردم و مردم هم از برخورد درست راضی بوده‌اند. اما قانون باید نشان بدهد این فیلم برای ایران ساخته شده برای خارج، تا سوءاستفاده نشود. اگر این تفکیک روشن شود، مشکلی نیست که ساخته و پخش شود. مشکل اینجاست که ما بی‌قانونی داریم و نگاه‌ها سلیقه‌ای است و همین همه‌چیز را به هم زده است.

یعنی شما می‌گویید نبود قانون یا مبهم بودن سیاست‌ها باعث خودسانسوری می‌شود؟
دقیقاً، حتی در اروپا هم اگر فیلمی بسازد که خارج از قوانین باشد - حتی در ژانر پلیسی - اجازه نمی‌دهند. اگر قانون روشن باشد، خیلی از مشکلات حل می‌شود. سؤال این است: آیا ما قانونی داریم که اگر من علاقه‌مند باشم طبق قانون پیش بروم، تکلیفم روشن باشد؟

به زودی با آمدن هوش مصنوعی دچار مشکلات تازه می‌شویم. الان شما می‌توانید یک کار سینمایی دو دقیقه‌ای را سریع تولید کنید. این هم قوانین می‌خواهد: چطور با آن برخورد شود، چطور استفاده شود. اگر در استفاده از امکانات زیاده‌روی شود یا خارج از چارچوب استفاده شود، مسائلی پیش می‌آید. ما در بسیاری حوزه‌ها دچار نوعی خواب سنگین هستیم.

اگر بخواهیم جمع بندی کنیم، شما «سینماحقیقت» را جشنواره کشف می‌دانید یا جشنواره تثبیت؟

من آن را بیشتر «کشف» می‌بینم چون حتی فیلم‌سازی که احساس می‌کند باید محدود حرف بزند، در این جشنواره حرف‌هایی می‌زند که در فیلم‌های دیگر زده نمی‌شود. این برای روشنگری مهم است و جشنواره می‌تواند محل کشف باشد. به نظر من جشنواره حتی باید گسترده‌تر شود. چه ایرادی دارد همزمان در دو سه استان برگزار شود؟ یکی از مسائل، دیده شدن است. ضمن اینکه یکی از اهداف جشنواره تربیت نیرو است؛ جوان شهرستانی وقتی فیلم‌ها را می‌بیند چیزهای زیادی یاد می‌گیرد. به همین دلیل دوستان باید به گسترش جشنواره فکر کنند. و باز هم امیدوارم نگاه سلیقه‌ای از آن برداشته شود.

مسیرهایی برای نمایش و ارسال به شبکه‌ها و جاهای دیگر دارد. من نمی‌خواهم بگویم آنجا همه چیز سودآور است، اما نگاه صنعتی دارند و سرمایه‌گذاری جدی مانع شکست می‌شود. ما در صنعت بصری کوتاهی جدی داشته‌ایم. حتی اگر با آمریکا مشکل داریم، با اروپا مشکل داریم، حداقل با همسایه‌ها و کشورهای منطقه می‌توانیم کار کنیم. اما باز هم می‌گویم: شرط اصلی تغییر نگاه است.

اگر مستندی ساخته شود که سیاست‌های کشور یا سیاست‌های سینمایی را نقد کند، امکان نمایش در «سینماحقیقت» خواهد داشت؟

به نظر من اگر منطقی برخورد شود و مستند به پژوهش و اسناد وفادار باشد، بله. یکی از انتقادات این است که سانسور و چارچوب‌ها زیاد است و دست‌وپاگیر. من حداقل در دوره خودم این گونه عمل نمی‌کردم. یک نکته جالب: در دوره دوم جشنواره، جشنواره ایدفا ما را تحریم کرد، اما ما با همان سختی‌ها جشنواره را برگزار کردیم. آن موقع جریان سیاسی پیش آمده بود و بعضی مستندسازها جبهه‌گیری کرده بودند، اما ما با یک راه‌حل مسئله را مدیریت کردیم. راه‌حل این بود که حقوق نمایش فیلم‌هایی را که انتخاب کرده بودیم خریدیم و آنها نتوانستند مانع شوند. یعنی راه‌حل وجود دارد، به شرط مدیریت و تدبیر. در مورد «سیاه‌نمایی» هم سیاه‌نمایی در مستند ممکن است رخ بدهد، اما اگر درست برخورد شود و مردم راضی باشند، چه ایرادی دارد؟ من مخالف نقد واقعیت نیستم. اما قانون لازم است. بعضی فیلم‌ها درباره ایران ساخته می‌شود که اصلاً نباید به شکلی پرود

این‌طور نیست. ما کشورهای همسایه زیاد داریم. آیا تا به حال شنیده‌اید سینمای ما برنامه‌ریزی جدی کرده باشد که در سینماهای عمومی آنها نمایش داده شود؟ من به این نتیجه رسیدم تا فیلم ما در سینمای عمومی بیرون از کشور نمایش داده نشود، سینمای عمومی ما شکست‌خورده است. شکست اقتصادی یعنی شکست تولید؛ چون تولید درست، سرمایه و پروداکشن سنگین می‌خواهد. در بعضی کشورهای مثل فرانسه می‌بینید خیابانی هست که فقط فیلم هندی پخش می‌کند؛ مردم آن منطقه را عادت داده‌اند و پول می‌دهند؛ پول به کشور سازنده برمی‌گردد. تا ما به این نتیجه نرسیم - با هدف مشخص - هم در داستانی و هم در مستند، مشکل داریم. ما بیش از بیست کشور عربی اطرافمان داریم که سینمای قوی ندارند. می‌توانیم با رایزنی و برنامه‌ریزی وارد شویم؛ اما این زمانی رخ می‌دهد که نگاه‌ها تغییر کند و سینما به‌عنوان ابزار استراتژیک دیده شود.

شما سال‌ها در فرانسه تحصیل و زندگی کرده‌اید. وضعیت مستند آنجا چطور است؟ آیا آنها توانسته‌اند مستندهایشان را صادر کنند؟

آنها هم کم‌وبیش مشکل دارند، اما نه مثل ما. نکته این است که حتی در گذشته - مثلاً دوره قبل از انقلاب - سینماهای ما همزمان با غرب فیلم‌های روز را اکران می‌کردند؛ چهارشنبه‌ها فیلم عوض می‌شد، چون کمپانی با ایران قرارداد داشت که همزمان با اروپا نمایش دهد. این امتیاز بزرگی بود. در مستند هم چنین چیزهایی هست: فیلم مستندی که در فرانسه ساخته می‌شود،

فیلم مستندی که در فرانسه ساخته می‌شود، مسیرهایی برای نمایش و ارسال به شبکه‌ها و جاهای دیگر دارد. من نمی‌خواهم بگویم آنجا همه چیز سودآور است، اما نگاه صنعتی دارند و سرمایه‌گذاری جدی مانع شکست می‌شود

